

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 lipca 2021 roku, wydanym w sprawie z powództwa T. J. przeciwko M. K. (1) o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi:

1. **zasądził od M. K. (1) na rzecz T. J. następujące kwoty:**

a) **38 029,66 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 20 listopada 2019 r. do dnia zapłaty;**

b) **3 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**

2. **oddalił powództwo w pozostałym zakresie;**

3. **przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi na rzecz adw. O. N. z Kancelarii Adwokackiej w Ł. kwotę 2 952 zł, w tym 552 zł podatku VAT, tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu;**

4. **nakazał pobrać od M. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 1 902 zł, tytułem częściowych nieuiszczonych kosztów sądowych;**

5. **nie obciążył M. K. (1) w pozostałym zakresie nieuiszczonymi kosztami sądowymi.**

Sąd Rejonowy oparł swoje orzeczenie na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódka zawarła z pozwaną (wówczas mającą na nazwisko B.) umowę najmu lokalu mieszkalnego w dniu 2 września 1999 roku, położonego w Ł. przy ul. (...). Najemca (określony w umowie jako „wynajmujący”) zobowiązał się do opłacania czynszu oraz ponoszenia innych kosztów związanych z eksploatacją mieszkania. W umowie jako najemca wskazany został również S. S.. Podpis pod umową złożyły wyłącznie powódka oraz pozwana.

W mieszkaniu przy ul. (...) zamontowane były dwa telefony stacjonarne, numery zarejestrowane były na powódkę, zaś operatorem była spółka (...). W trakcie obowiązywania umowy najmu córka powódki pojechała zobaczyć przedmiotowe mieszkanie. Lokal był zniszczony, telefony wyrwane z kabli, oba aparaty zostały zabrane. Po jakimś czasie do powódki przyszedł rachunek za telefon, z którego wynikało, że w czasie wynajmowania mieszkania ktoś dzwonił z numerów powódki na płatne numery „0-700”.

W związku z powstałą szkodą powódka pozwała M. B. (1) (aktualnie K.) oraz S. S. o zapłatę odszkodowania za niezapłacone rachunki za energię elektryczną za telewizję satelitarną, gaz oraz niezapłacone rachunki za telefon, przy czym za telefon w kwotach za miesiąc wrzesień – 295 zł, a za miesiąc październik - 695 zł a nadto za zniszczone rzeczy w mieszkaniu powódki i jego dewastację. W piśmie z 19 stycznia 2000 r. powódka doprecyzowała, że w tamtym postępowaniu dochodzi kwoty 2 500 zł tytułem szkody za niezapłacone rachunki (...). Sąd Okręgowy w Łodzi wydał w dniu 18 października 2000 r. w tej sprawie wyrok zaoczny (II C 347/00), w którym zasądził solidarnie od pozwanej i S. S. łączną kwotę 10.141,33 złotych.

W dniu 15 kwietnia 2002 roku tutejszy sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał zapłacić T. J. kwotę 16 388,19 złotych na rzecz (...) S.A. z tytułu niezapłaconych faktur za telefon stacjonarny w tym mieszkaniu. Na kwotę tę składały się w dużej części narastające odsetki.

Dnia 15 lipca 2008 roku w sprawie o sygnaturze akt XVIII K 469/06 przed tutejszym sądem zapadł wyrok karny skazujący, w którym pozwana M. K. (1) została uznana winą popełnienia czynu zabronionego określonego w art. 288 § 1 k.k. tj. oszustwa. Czyn za który skazana została pozwana polegał na działaniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej po uprzednim wprowadzeniu w błąd powódki przy wynajdowaniu mieszkania co do zamiaru uregulowania opłat za

czynsz, dostarczanie gazu, energii elektrycznej i uregulowania rachunków telefonicznych, co doprowadziło powódkę do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 10 111,33 złotych.

W wyroku karnym pozwana została zobowiązana do zapłaty kwoty 5 000 złotych tytułem częściowego naprawienia szkody. Pozwana dokonała przelewu ww. kwoty na rzecz powódki.

Dnia 21 maja 2010 roku przed tutejszym sądem zapadł wyrok w sprawie III C 1026/09. Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę dalszą 5.000 złotych.

Poza kwotą 5 000 zł zasądzoną w wyroku karnym na rzecz powódki, pozwana nie uiściła na rzecz powódki żadnej innej kwoty tytułem naprawienia szkody.

Powódka dokonywała spłaty zadłużenia poczynszy od 8 listopada 2002 roku na rzecz (...) S.A. w ramach toczącej się egzekucji przed komornikiem sądowym M. K. (2) (Km 703/02). Do dnia 11 września 2009 r. wyegzekwowano od powódki na rzecz (...) SA kwotę 12 169,69 zł, natomiast do dnia 10 kwietnia 2010 r. komornik wyegzekwował od powódki kwotę 13 366,68 zł. Na dzień 20 kwietnia 2010 r. nadal zadłużenie powódki z tego tytułu wynosiło 29 511,40 zł.

Do dnia 27 listopada 2020 roku powódka dokonała łącznie 155 wpłat na łączną kwotę 23.618,70 złotych. W dniu 27 listopada 2020 roku zadłużenie powódki wynosiło 16 388,19 złotych tytułem należności głównej oraz 16 049,20 złotych odsetek. Na dzień wytoczenia pozwu zadłużenie powódki wynosiło 38 029,66 złotych i składało się na nie: 16 388,19 złotych należności głównej, 14 620,50 złotych odsetek, 7 016,47 złotych kosztów egzekucyjnych, a także 4,50 złotych opłaty za dokonanie przelewu.

Powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy poczynił w oparciu o powołane dowody w postaci załączonych do akt dokumentów, nie budzących w tym zakresie wątpliwości co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy (w tym również orzeczeń zapadłych w sprawach cywilnych o sygn. III C 1026/09, II NC 140/02 oraz II C 347/00 załączonych do akt sprawy), zeznania stron jak również świadka M. U..

Kwestia odpowiedzialności pozwanej została wykazana w postępowaniu karnym XVIII K 469/06. Wpływ wyroku karnego skazującego na postępowanie cywilne został omówiony szczegółowo w dalszej części postępowania. W tym miejscu należy jednak zaznaczyć, że Sąd I instancji używając terminu „wyrok skazujący” odnosił się wyłącznie do czynu wskazanego w pkt I wyroku karnego z dnia 15 lipca 2018 roku, który dotyczył oszustwa polegającego między innymi na „...wprowadzeniu w błąd T. J. przy wynajmowaniu mieszkania co do zamiaru uregulowania opłat za [...] i uregulowania rachunków telefonicznych...”. Czyn ten był źródłem powstania szkody w majątku powódki, której naprawienia dochodzi w niniejszym postępowaniu. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy był pkt II wyroku, w którym sąd uniewinnił oskarżoną M. K. (1) od zarzutu zniszczenia aparatów telefonicznych, gdyż powódka nie dochodziła w niniejszym postępowaniu odszkodowania za tą szkodę.

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo jest zasadne niemalże w całości i jako takie podlegało uwzględnieniu na podstawie art. 415 k.c.

Sąd I instancji wskazał, że na gruncie niniejszej sprawy odpowiedzialność powódki została ustalona w toku postępowania karnego zakończonym prawomocnym wyrokiem skazującym z dnia 15 lipca 2008 roku.

Przy ustalaniu przebiegu zdarzenia Sąd Rejonowy oparł się na wyroku karnym w sprawie oskarżonej M. K. (1). Zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących m.in. czasu, miejsca, przebiegu zdarzenia. Sąd orzekający w niniejszej sprawie przyjął jednakże wskazane w nich ustalenia za własne, bowiem opierają się one na logicznej i zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie dowodów, zwłaszcza zeznań świadków, oskarżonej i pokrzywdzonej.

Sąd Rejonowy podniósł, że sąd karny skazał powódkę za czyn opisany jako: działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej po uprzednim wprowadzeniu w błąd powódki przy wynajdowaniu mieszkania co do zamiaru uregulowania opłat za czynsz, dostarczanie gazu, energii elektrycznej i uregulowania rachunków telefonicznych, co doprowadziło powódkę do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 10 111,33 złotych. Mając na względzie powyższe oraz treść przytoczonego powyżej art. 11 k.p.c. Sąd uznał, iż odpowiedzialną za powstanie szkody jest pozwana M. K. (1).

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwana nie kwestionowała w toku postępowania swojej odpowiedzialności za powstałą szkodę. Podczas rozprawy w dniu 18 czerwca 2021 roku potwierdziła, iż podpisała umowę z pozwaną oraz, że „nie ma na to wytłumaczenia”. Obrona pozwanej opierała się głównie na podniesionym przez jej pełnomocnika zarzucie przedawnienia roszczenia, do którego to Sąd odniósł się w dalszej części uzasadnienia.

Sąd I instancji zaznaczył, że po ustaleniu podstawy odpowiedzialności pozwanej należało przejść do ustalenia wysokości należnego powódce odszkodowania. Powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty 38 029,66 złotych. Kwota ta wynikała z załączonego do pozwu dokumentu pochodzącego z akt sprawy komorniczej Km 703/02, które to toczy się z wniosku wierzyciela powódki (...).

Sąd Rejonowy argumentował, że do czasu wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie komornik wyegzekwował od powódki na rzecz (...) łącznie kwotę 23 352,80 złotych. W chwili wytoczenia powództwa nadal zadłużenie powódki z tytułu nieopłaconych rachunków za telefon, powstałych w trakcie najmu przedmiotowego lokalu wyniosło 38 029,66 złotych. Od kwoty wyegzekwowanej od powódki do dnia wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie tj. 23 352,80 złotych należy odjąć sumę uzyskanych przez powódkę odszkodowań w toku poprzednich postępowań, a w sytuacji gdyby przekroczyły one wysokość dokonywanych przez powódkę spłat – odjąć ją od wysokości należnego powódce odszkodowania w niniejszej sprawie. Jednakże jak wynika z ustalonego stanu faktycznego we wszystkich postępowaniach zasądzono od powódki łącznie kwotę 20 141,33 złotych, przy czym kwota ta tylko w zakresie 12 500 zł dotyczy „szkody telekomunikacyjnej” – o czym poniżej.

Sąd Rejonowy wskazał, że w wyroku karnym sąd zasądził na rzecz powódki od pozwanej oraz S. S., solidarnie kwotę 5 000 złotych tytułem naprawienia szkody. Pozwana przelała powódkę kwotę orzeczoną wyrokiem karnym. Powódka uzyskała również kolejne orzeczenia zasądzające na jej rzecz kwoty od pozwanej z tytułu wyrządzonej szkody, są to: wyrok z dnia 21 maja 2010 roku (III C 1026/09) zasądzający od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5 000 złotych. Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem zaocznym z dnia 18 października 2000 roku (II C 347/00) zasądził na rzecz powódki od pozwanej kwotę 10 141,33 złotych, aczkolwiek kwota ta w znacznej większości obejmuje szkodę, polegającą na niezapłaconych przez pozwaną rachunków za energię elektryczną oraz za szkody związane ze zniszczeniem rzeczy w mieszkaniu i jego dewastacją. W tamtym postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Łodzi powódka dochodziła jedynie kwoty 2 500 zł tytułem niezapłaconych rachunków telefonicznych. Uwzględniając wysokość odszkodowania należało mieć na uwadze kwoty dotychczas zasądzone na rzecz powódki, przy czym bez znaczenia pozostaje fakt, czy kwoty te zostały powódce faktycznie wypłacone, czy też nie. Na datę wytoczenia powództwa wyegzekwowano od powódki kwotę tj. 23 352,80 złotych, a dotychczas zasądzone z tego tytułu kwoty to 12 500 zł. Nawet przyjmując że cała kwota zasądzona przez Sąd Okręgowy w Łodzi obejmowałaby szkodę telekomunikacyjną to i tak byłaby to kwota niższa od kwoty wyegzekwowanej od powódki na dzień wytoczenia powództwa. A tym samym nie ma podstaw do odliczania od kwoty dochodzonej tym postępowaniem kwot już zasądzonych w innych postępowaniach.

Sąd I instancji podniósł, że należy mieć jednak na uwadze, że kwota zasądzona w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 18 października 2000 roku (II C 347/00) uwzględnia także inne roszczenia powódki, nie tylko te związane z zadłużeniem wobec (...). Mając na uwadze, że żądanie w tamtej sprawie obejmowało kwotę 2.500 zł z tytułu niezapłaconych rachunków wobec Telekomunikacyjnych, należy przyjąć, że na rzecz powódki z tego tytułu łącznie została zasądzona kwota 12 500 zł (5 000 zł wyrokiem karnym+ 5 000 zł tut. Sądu o sygn. III C 1026/09 + 2 500 zł SO w Łodzi II C 347/00). Oznacza to, że na dzień wydania ostatniego z tych orzeczeń to jest 21 maja 2010 r., suma tych zasądzonych

świadczeń z tytułu rachunku telefonicznego nie przekroczyła sumy, wyegzekwowanych od powódki w postępowaniu egzekucyjnym kwot.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że nie zasługuje zatem na uwzględnienie zarzut strony pozwanej przyczynienia się powódki do powstania szkody (narastających odsetek). Zadaniem strony pozwanej powódka nie wpłacając na poczet zadłużenia komorniczego kwoty 5 000 zł, otrzymanej od pozwanej w ramach wyroku karnego, przyczyniła się do szkody. Jednakże Sąd zważył, że od powódki systematycznie egzekwowano stałe kwoty, tytułem zadłużenia wobec (...) SA i po wydaniu wyroku karnego w 2008 r., ale przede wszystkim na dzień wydania ostatniego z wyroków w dniu 21 maja 2010 r. komornik wyegzekwował od powódki kwotę 13 366,68 zł. Na dzień 20 kwietnia 2010 r. nadal zadłużenie powódki z tego tytułu wynosiło 29 511,40 zł. Tym samym kwota 5 000 zł wpłacona przez pozwaną po wydaniu wyroku karnego w 2008 r. została już dawno przez powódkę wpłacona i nie ma podstaw do przyjęcia, że powódka miała obowiązek w pierwszej kolejności wpłacać to na dalsze zadłużenia. Powódka w ten sposób najpierw naprawiła szkodę, jaką sama poniosła. Nie zasługuje zatem na uwzględnienia zarzut przyczynienia się powódki do powstania szkody. A tym samym odszkodowanie dochodzone w pozwie podlegało uwzględnieniu w całości. Powódka na datę wytoczenia pozwu poniosła szkodę w wysokości 38 029,66 zł i taką kwotę Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki.

Sąd I instancji podniósł, że bezzasadny okazał się zarzut pozwanej dotyczący przedawnienia roszczenia. Stosownie do art. 442¹ § 2 k.c. jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. W niniejszej sprawie szkoda wynika z występkę oszustwa, opisanego w art. 286 § 1 k.k. Występek został popełniony 2 września 1999 roku, mając na względzie fakt, iż wyrokiem karnym z 2008 r., zarzut ten nie zasługiwał na uznanie, z uwagi na brak upływu terminu przedawnienia.

Sąd Rejonowy podniósł, że mając na względzie powyższe należało zasądzić od pozwanej na rzecz powódki kwotę dochodzona w pozwie w całości, o czym orzeczono w pkt 1 lit a) wyroku.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Sąd mając na uwadze wymagalność roszczenia powódki i zasądził je, od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu czyli od 20 listopada 2019 roku. Z uwagi na fakt, iż powód dochodził odsetek od dnia doręczenia pozwu, roszczenie w zakresie 1 dnia podlegało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w pkt 2 wyroku.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy rozstrzygnął w oparciu o zasadę wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając na rzecz powódki koszty wynagrodzenie jej pełnomocnika w kwocie 3 600 zł.

W pkt 3 wyroku Sąd I instancji przyznał wynagrodzenie dla pełnomocnika pozwanej reprezentującego ją z urzędu.

W pkt 4 wyroku Sąd Rejonowy na podstawie art. 102 k.p.c. nakazał pobrać od pozwanej kwotę 1.902 złotych tytułem częściowych nieuiszczonych kosztów sądowych (odpowiadającej opłacie od pozwu). Sąd Rejonowy uznał, iż za jedynie częściowym obciążaniem pozwanej kosztami sądowymi przemawia szczególnie uzasadniony przypadek. Rozstrzygnięcie to determinowała trudna sytuacja materialna i życiowa pozwanej (brak stałego dochodu, długoletnie korzystanie ze wsparcia opieki społecznej), ale również dolegliwość wyroku zasądzającego relatywnie wysoką kwotę. Przesłanki te jednakże, nie były w ocenie Sądu a quo wystarczające do całkowitego zwolnienia pozwanej z obowiązku ponoszenia kosztów.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając go w części, tj. w zakresie pkt 1 w całości oraz punkt 4 w całości. Skarżąca wydanemu orzeczeniu zarzuciła:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

1. art. 11 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że Sąd jest związany ustaleniami prawomocnego wyroku karnego Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, zapadłego w sprawie o sygn. akt XVIII K 469/06, podczas gdy czyn zarzucony pozwanej w tym wyroku nie obejmował swym zakresem niniejszego postępowania oraz szkody, której naprawy dochodzi powódka, a co doprowadziło do błędnego uznania, iż roszczenie nie jest przedawnione,

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną, niezgodną z logiką i doświadczeniem życiowym ocenę dowodów polegającą na:

a) braku uwzględnienia przy ocenie wysokości roszczenia wypłaty dokonanej przez pozwaną na rzecz powódki w wysokości 5 000 zł, a która to wypłata wynika z zeznań stron oraz potwierdzenia przelewu załączonego do akt na rozprawie z dnia 18 czerwca 2021 roku;

b) pominięcia okoliczności przyczynienia się przez powódkę do wzrostu wysokości zadłużenia poprzez wydanie wpłaconej na jej rzecz przez pozwaną kwoty 5 000 zł na cele niezwiązane z minimalizacją szkody;

c) błędnym przyjęciu, że pozwana wyrządziła szkodę powódce, pomimo że nie zamieszkiwała w wynajętym lokalu;

3. art. 366 k.p.c. poprzez błędne uznanie, iż wyroki zapadłe w poprzednich sprawach toczących się pomiędzy stronami nie stanowią powagi rzeczy osądzonej w niniejszym postępowaniu, podczas gdy postępowania te toczyły się pomiędzy tymi samymi stronami oraz w tym samym przedmiocie;

II. naruszenie prawa materialnego, a to:

1. art. 415 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż pozwana z winy swej wyrządziła szkodę powódce, podczas gdy z materiału dowodowego wynika okoliczność przeciwna;

2. art. 442¹ § 2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż szkoda wyrządzona powódce przedawnia się z upływem lat 20, a nie z upływem lat 3 na zasadach ogólnych z art. 442¹ § 1 k.c.;

3. art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 362 k.c. poprzez ich błędne niezastosowanie i uznanie, że powódka współpracowała przy wykonaniu zobowiązania (spłacie zadłużenia) z pozwaną, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, iż nie przeznaczyła ona uzyskanej od pozwanej tytułem naprawienia szkody, na spłatę zadłużenia, a na cele nieznane, czym przyczyniła się w sposób świadomy do jej powiększenia;

4. art. 363 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że szkoda ma charakter dynamiczny, podczas gdy wysokość szkody jest skonkretyzowana od dnia jej powstania.

W konkluzji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych, wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty. Dodatkowo wniosła o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, według norm przepisanych, oświadczając że koszty te nie zostały pokryte w całości, ani w części.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych. Ewentualnie wniosła o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu za obie instancje, według norm przepisanych, oświadczając że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się zasadna w ten sposób, iż zasadny okazał się zarzut powagi rzeczy osądzonej.

Sąd drugiej instancji zobowiązany jest do wydania postanowienia o charakterze formalnym w przypadku, gdy istnieją przeszkody do merytorycznego rozpoznania sprawy. Zgodnie z art. 386 § 3 k.p.c. jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania, sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie. Przed sądem drugiej instancji pozew ulega odrzuceniu w razie braku jednej z przesłanek procesowych; przyczyny te nie różnią się niczym od przyczyn odrzucenia pozwu przez sąd pierwszej instancji.

Jedną z przeszkód procesowych, uniemożliwiających merytoryczne rozpoznanie sprawy, jest powaga rzeczy osądzonej. Jak bowiem stanowi art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Sąd drugiej instancji obowiązany jest badać istnienie (nieistnienie) tej przeszkody procesowej z urzędu. Przepis ten zarówno z punktu widzenia przesłanki *lis pendens*, jak i *res iudicata* powinien być wykładany i stosowany w powiązaniu z art. 366 k.p.c. Reguluje on zakres powagi rzeczy osądzonej, stanowiąc, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Z powyższego wynika, że tożsamość roszczenia w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 zachodzi tylko wówczas, gdy identyczne są nie tylko przedmiot, lecz także podstawa sporu (postanowienie SN z 9.06.1971 r., II CZ 59/71, OSNCP 1971/12, poz. 226). Powaga rzeczy osądzonej zachodzi wówczas, gdy sąd wyrokiem rozstrzygnął sprawę merytorycznie (uchwała SN z 24.11.1966 r., III CZP 91/66, OSNCP 1967/3, poz. 47).

W przedmiotowej sprawie powódka T. J. dochodziła zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej M. K. (1) kwoty 38 029,66 złotych. Kwota ta wynikała z załączonego do pozwu dokumentu pochodzącego z akt sprawy komorniczej Km 703/02 prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi M. K. (2) z wniosku wierzyciela powódki (...) S.A. w W.. Wskazane postępowanie egzekucyjne jest prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2002 roku wydanego w sprawie II Nc 140/02 z klauzulą wykonalności z dnia 2 lipca 2002 roku. Z treści tego tytułu wynika, iż w stosunku do powódki egzekwowana jest kwota:

- 16 388,19 zł z ustawowymi odsetkami z zakresie kwoty 10 606,19 zł od dnia 5 marca 2002 roku do dnia zapłaty i w zakresie kwoty 5 782,10 zł od dnia 7 marca 2002 roku do dnia zapłaty,
- 2 336,20 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (tytuł wykonawczy k. 3 akt Km 703/02).

Kwota ta, jak wynika z akt II Nc 140/02 Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, wynikała:

- z nieopłaconych przez powódkę T. J., jako abonenta stacji telefonicznej nr 653-00-25, zainstalowanej w Ł. przy ul. (...) następujących faktur:
- (...) w kwocie 295,18 zł (abonament za miesiąc październik 1999 roku i jednostki taryfikacyjne za wrzesień 1999 roku),
- (...) w kwocie 6 995,43 zł (abonament za miesiąc listopad 1999 roku i jednostki taryfikacyjne za październik 1999 roku),
- (...) w kwocie 3 250,52 zł (abonament i zlecenia za miesiąc grudzień 1999 roku i jednostki taryfikacyjne za listopad 1999 roku),
- (...) w kwocie 24,40 zł (abonament za miesiąc styczeń 2000 roku),
- (...) w kwocie 24,40 zł (abonament za miesiąc luty 2000 roku),
- (...) w kwocie 15,76 zł (na fakturze 35,38 zł – abonament i opłaty dodatkowe za miesiąc marzec 2000 roku przy korekcie w kwocie 19,62 zł),

łącznie na kwotę 10 606,09 zł,

- ze skapitalizowanych odsetek od w/w faktur na dzień 4 marca 2002 roku stanowiących kwotę 5782,10 zł.

(z akt sprawy II Nc 140/02: pozew k. 6-7, faktury k. 16-21)

Sąd I instancji uznał, że kwota zasądzona w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 18 października 2000 roku w sprawie II C 347/00 w sprawie z powództwa T. J. przeciwko M. B. (2) (obecnie K.) nie uwzględnia jednak w całości kwoty egzekwowanej od powódki w wyżej opisanej sprawie Km 703/02, gdyż w sprawie II C 347/00 powódka dochodziła także innych roszczeń nie tylko tych związanych z zadłużeniem wobec (...) S.A. Sąd Rejonowy miał na uwadze, że żądanie w sprawie II C 347/00 zostało uwzględnione w kwocie 2 500 zł z tytułu niezapłaconych rachunków wobec Telekomunikacyjnych, a tym samym przyjął, że na rzecz powódki z tego tytułu łącznie została zasądzona kwota 12 500 zł tj. 5 000 zł w wyroku karnym skazującym M. K. (1), 5 000 zł w sprawie III C 1026/09 Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi i właśnie 2 500 zł w omawianej sprawie II C 347/00. Zdaniem Sądu I instancji oznaczało to, że na dzień wydania ostatniego z tych orzeczeń to jest 21 maja 2010 r., suma tych zasądzonych świadczeń z tytułu rachunku telefonicznego nie przekroczyła sumy, wyegzekwowanych od powódki w postępowaniu egzekucyjnym kwot.

Z powyższym stanowiskiem Sądu Rejonowego nie można się zgodzić, gdyż w sprawie II C 347/00 Sąd Okręgowy w Łodzi rozstrzygnął o całości żądania wynikającego z faktur stanowiących podstawę wydania tytułu egzekucyjnej w sprawie II Nc 140/02 Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi. W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż łączna kwota wynikająca z powyższych faktur zamykała się w kwocie 10 606,09 zł i była wymagalna w całości od dnia 28 marca 2000 roku – termin płatności ostatniej z faktury upływał bowiem w dniu 27 marca 2000 roku (faktura z k. 21 akt II Nc 140/02). Jak wynika natomiast z akt II C 347/00 Sądu Okręgowego w Łodzi wbrew ustaleniom Sądu a quo powódka T. J. dochodziła przeciwko pozwanej M. K. (1) (wówczas B.) tej właśnie kwoty, co sprecyzowała w piśmie złożonym do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu 17 lipca 2000 roku wskazując „10 606,09 zł plus odsetki – byłam w Urzędzie (...) i taką wycenę otrzymałam” (pismo k. 64 akt II C 347/00). Powyższe pismo zostało sporządzone w związku z zobowiązaniem nałożonym przez Sąd na powódkę w tej sprawie na rozprawie w dniu 14 czerwca 2000 roku polegającym na szczegółowym wyliczeniu należności (protokół k. 57 akt II C 347/00) – po tej dacie należy niewątpliwie więc powódka uzyskiwała informacje o stanie zaległości w (...) S.A. Należy przy tym zaznaczyć, iż powódka w sprawie II C 347/00 dochodziła kwoty 35 000 zł (pismo k. 30 akt II C 347/00), a kwota ta obejmowała również należności telekomunikacyjne za telefon zainstalowany w Ł. przy ul. (...) (pozew k. 2 i 7 akt II C 347/00) na których poniesienie naraziła ją pozwana M. K. (1). Nie ma więc wątpliwości, iż powyższa kwota jest właśnie kwotą, która wraz z odsetkami wskazanymi w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2002 roku wydanego w sprawie II Nc 140/02 oraz dalszymi odsetkami i kosztami postępowania egzekucyjnego jest obecnie egzekwowana od T. J. w postępowaniu egzekucyjnym Km 703/02 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi M. K. (2).

Należy natomiast zauważyć, iż powaga rzeczy osądzonej dotyczy również sytuacji, gdy żądania obu pozwów nie są identyczne, ale oparte są na tej samej podstawie i zmierzą do tego samego celu, co a contrario oznacza, że brak jest powagi rzeczy osądzonej, gdy kolejny proces pomiędzy tymi samymi stronami i dotyczący tego samego przedmiotu zmierza do osiągnięcia innego celu niż poprzedni (uchwała SN – zasada prawna – z 5.05.1951 r., C 689/50, LEX nr 160055).

Jak słusznie wyjaśnił Sąd Najwyższy, z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której wyrok został wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, a w związku z tym nawet nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej. Skutek ten jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę zaniechania przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów (wyroki SN: z 15.11.2012 r., V CSK 541/11, LEX nr 1276235; z 16.05.2013 r., IV CSK 624/12, LEX nr 1353259; uchwały SN: z 21.07.2010 r., III CZP 47/10, OSNC 2010/12, poz. 165; z 2.02.2011 r., III CZP 128/10,

OSNC 2011/10, poz. 108; z 23.05.2012 r., III CZP 16/12, OSNC 2012/11, poz. 129, a także wpisana do księgi zasad prawnych uchwała SN (7) z 23.10.1954 r., I CO 41/54, OSN 1956/1, poz. 3).

W przedmiotowej sprawie zaś nie ulega wątpliwości, iż żądania obu pozwów tj. w przedmiotowej sprawie i w sprawie II C 347/00 choć nie były identyczne, to jednakże były oparte na tej samej podstawie i zmierzały do tego samego celu tj. spłaty zadłużenia powódki na rzecz (...) S.A. powstałego na skutek popełnienia przez M. K. (1) przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. tj. oszustwa polegającego na działaniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej po uprzednim wprowadzeniu w błąd powódki przy wynajdowaniu mieszkania co do zamiaru uregulowania opłat m. in. za rachunki telefoniczne i wszelką szkodę majątkową związaną z ich nieuregulowaniem. Powyższe roszczenie w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości zostało sformułowane już w sprawie II C 347/00 Sądu Okręgowego w Łodzi, gdzie przy niewątpliwiej tożsamości stron, powódka dochodziła w pełnej wysokości odszkodowania z tytułu opłat za rachunki telefoniczne nieopłacone przez pozwaną i wszelkich szkód majątkowych związanych z ich nieuregulowaniem (wówczas były to jedynie odsetki), co wyraźnie sformułowała w piśmie złożonym w dniu 17 lipca 2000 roku. O tym żądaniu prawomocnie rozstrzygnął więc Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 18 października 2000 roku (wyrok k. 78 akt II C 347/00) – w przedmiotowej sprawie wystąpiła więc przeszkoda procesowa uniemożliwiająca merytoryczne rozpoznanie sprawy tj. wskazana w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. i omówiona wyżej powaga rzeczy osądzonej.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. uchylił wyrok w zaskarżonej części tj. w punkcie pierwszym i czwartym i w tym zakresie pozew odrzucił.

O odrzuceniu pozwu Sąd Okręgowy orzekł postanowieniem zawartym w punkcie 1 sentencji wydanego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 1999 r., III CKN 693/98, OSNC 2000/4/73). Odrzucenie pozwu w zaskarżonym zakresie odnosiło się do rozstrzygnięcia zawartego w pkt 1 zaskarżonego wyroku, który rozstrzygał o żądaniu powódki, uchylenie pkt 4 zaskarżonego wyroku było jedynie konsekwencją tego rozstrzygnięcia – jednocześnie należy zauważyć, iż z uwagi na zwolnienie powódki od kosztów sądowych postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 3 stycznia 2018 roku (k. 41) brak było podstaw do obciążenia powódki tymi kosztami mimo przegrania sprawy.

Mając na względzie powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy rozstrzygnął również o kosztach pełnomocników stron działających na rzecz stron z urzędu przyznając i nakazując wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi na rzecz:

- adwokata R. P. kwotę 2 952 złote tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustaloną na podstawie § 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 18 z późn. zm.) i kwotę 1 476 złotych tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym ustalając wysokość w oparciu o § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. § 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 3 przywołanego rozporządzenia;
- adwokata O. N. kwotę 1 476 złotych tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym ustalając wysokość w oparciu o § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. § 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 3 przywołanego rozporządzenia.